

Gavrilova K.Yu.

Main Office
of the State Emergency Service of Ukraine
in Kherson Region

CRIMINAL LIABILITY FOR VIOLATION OF THE FIRE SAFETY REQUIREMENTS ESTABLISHED BY THE LEGISLATION

Summary

The article analyzes the grounds for the criminal liability for violation of fire safety requirements established by the legislation. The research qualifies the component elements of a crime as a ground for the criminal liability under the Criminal Code of Ukraine «Violation of the fire safety requirements established by the legislation». The article summarizes the proposals on the necessity for improvement of this criminal norm.
Keywords: criminal liability, component elements of a crime, fire safety, fire, financial damage.

УДК 342.951:351.82

СПЕЦИФІКА ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПОДВІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Коваль Н.О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена дослідженню питання щодо специфіки переміщення товарів військового призначення та подвійного використання через митний кордон України. Сформульовано авторське поняття переміщення товарів військового призначення та подвійного використання через митний кордон України. Розглянуто загальні принципи переміщення товарів через митний кордон України. Охарактеризовано застосування цих принципів до товарів військового призначення та подвійного використання.

Ключові слова: державний контроль, товари військового призначення та подвійного використання, експортний контроль, переміщення товарів військового призначення та подвійного використання, принципи переміщення товарів через митний кордон України.

Постановка проблеми. ХХ століття ознаменувалося двома найбільшими трагедіями людства Першою та Другою Світовими війнами. З метою підкорення одних народів іншим, перерозподілу території та бажання домінування одних держав над іншими було створено велику кількість військових засобів, зброї масового знищення, які постійно оновлюються, модернізуються та несуть ще більшу загрозу для людства. Не дивлячись на високий рівень розвитку інформаційних технологій, усвідомлення всієї небезпеки та можливості нанесення шкоди не лише сучасному, але й майбутнім поколінням досі суспільство живе за принципом «хто володіє зброєю, той має владу». Загострення політичної ситуації та військової небезпеки в Україні та на світовому просторі вимагає від органів державної влади, міжнародних організацій, міждержавних об'єднань створення злагодженого та послідовного механізму реалізації забезпечення національної безпеки та громадського порядку. Аналіз сучасного стану дотримання та здійснення на державному рівні контролю за переміщенням товарів військового призначення та подвійного використання є ключовим моментом для вдосконалення й подальшого коригування діяльності по перешкодженню незаконного потрапляння на територію України та вивезення з неї даних товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань, пов'язаних із правовим регулюванням форм та методів державного та митного контролю, здійснення митних формальностей, присвячено чималу кількість наукових статей сучасних теоретиків та практиків, зокрема праці С.В. Додіна, С.В. Ківалова, Б.А. Кормича, Т.В. Корневої, В.В. Кудашкіна, А.А. Ленцова, А.А. Морецького, Д.В. Приймаченка, В.В. Прокопенка та інших. Окремі питання пов'язані з переміщенням товарів військового призначення та подвійного використання через митний кордон України, проведенням необхідних форм контролю за їх переміщенням, а також міжнародного військово-технічного співробітництва в своїх роботах досліджували такі фахівці як С.В. Грачов, В.А. Анікеєнко, І.О. Базиліук, В.М. Бегма, С.Т. Бруль, А.В. Єрмолаєв тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Слід зауважити, що залишилось поза увагою вчених розгляд та аналіз здійснення митних формальностей та їх специфіка при переміщенні товарів військового призначення та подвійного використання.

Вивчення даних аспектів є обґрунтованою необхідністю для врегулювання правотворчої та правозастосовної діяльності органів державної влади та є ключовим моментом для розробки рекомендацій щодо подальшого співробітництва

України з іноземними державами в питаннях узгодженого та контрольованого переміщення вищезазначених товарів.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства дослідити специфіку переміщення товарів військового призначення та подвійного використання через митний кордон України.

Відповідно до поставленої мети вирішення потребують наступні завдання:

– визначити поняття переміщення товарів військового призначення та подвійного використання через митний кордон України;

– охарактеризувати принципи переміщення товарів військового призначення та подвійного використання через митний кордон України.

Виклад основного матеріалу. В умовах проведення АТО на Сході України неабиякої актуальності набуває питання переміщення через митний кордон України товарів військового призначення та подвійного використання. Проте якщо проаналізувати законодавство у сфері переміщення через митний кордон України товарів військового призначення та подвійного використання, то можна дійти висновку про те, що вітчизняний законодавець, ні в Законі України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання», ні в Митному кодексі України не наводить його поняття. Більше того, митне законодавство України не наводить навіть загального розуміння переміщення товарів через митний кордон України. У зв'язку з цим, вважаємо за потрібне, в першу чергу, визначитися з цими поняттями.

На думку І. О. Базилюк переміщення товарів через митний кордон України «це врегульована нормами діючого законодавства діяльність уповноважених державних органів, з одного боку, та фізичних та юридичних осіб, з іншого боку, спрямована на ввезення на митну територію, вивезення з митної території України або транзит через митну територію України товарів, яка здійснюється визначеними в законодавстві засобами та способами у певному митному режимі» [1, с. 519].

С.Ю. Дьоміна пропонує наступне визначення поняття переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України – це «здійснення дій з ввезення на митну територію України, вивезення за межі митної території України чи транзит через її митну територію у будь-який передбачений законодавством спосіб товарів та (або) транспортних засобів» [2, с. 76].

У п. 4 ст. 4 МК України міститься визначення термінів ввезення товарів, транспортних засобів на митну територію України, вивезення товарів, транспортних засобів за межі митної території України, і це сукупність дій, пов'язаних із переміщенням товарів, транспортних засобів через митний кордон України у будь-який спосіб у відповідному напрямку [3]. Таким чином, вище сказане дозволяє констатувати, що переміщення товарів через митний кордон України здійснюється у двох напрямках: ввезення або вивезення.

Таким чином вважаємо, що під переміщенням товарів військового призначення та подвійного використання через митний кордон України не-

обхідно розуміти сукупність дій суб'єктів митних правовідносин з дотриманням митних правил щодо ввезення в Україну або вивезення з України товарів військового призначення та подвійного використання.

Порядок переміщення товарів військового призначення та подвійного використання являє собою складний процес сукупності дій уповноважених осіб органів державної влади, суб'єктів міжнародних передач товарів, їх тісний взаємозв'язок та узгодження. Варто зупинитися саме на особливостях, що роблять переміщення товарів військового призначення та подвійного використання особливим та виокремлюють з-поміж переміщення інших товарів.

Однією з таких особливостей є створення та реалізація Державною службою експортного контролю України механізму здійснення внутрішньо фірмового експортного контролю. Даний захід покликаний підвищувати рівень участі громадськості у реалізації державної політики. Відповідно до Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання», система внутрішньофірмового експортного контролю – комплекс заходів організаційного, правового, інформаційного та іншого характеру, що виконується суб'єктом здійснення міжнародних передач товарів з метою дотримання ним та підпорядкованими йому структурними підрозділами вимог законодавства в галузі експортного контролю [4].

Суб'єктом здійснення міжнародних передач зазначених товарів створюється система внутрішньо фірмового експортного контролю у відповідності з рекомендаціями центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю, який сприяє створенню такої системи і надає цьому суб'єкту інформаційно-методичну допомогу. Метою створення систем внутрішньо фірмового експортного контролю суб'єктами здійснення міжнародних передач товарів є захист підприємств від можливих порушень чинного законодавства в галузі експортного контролю та пов'язаних з такими порушеннями адміністративних, кримінальних та економічних санкцій, які можуть бути застосовані до підприємства. Враховуючи, що товари, які підлягають державному експортному контролю, є надто «чутливими» в частині дотримання порядку здійснення їх міжнародних передач та їх кінцевого використання, такі системи повинні зменшити ризики підприємств під час здійснення міжнародних передач зазначених товарів. Зазначені системи сприяють ефективному здійсненню підприємством зовнішньоекономічної діяльності та своєчасному отриманню ним відповідних дозвільних документів. Державного експортного контролю України, а також перешкоджають здійсненню міжнародних передач товарів, які можуть нанести збиток державі або порушують відповідні міжнародні зобов'язання щодо нерозповсюдження зброї масового знищення, засобів її доставки, звичайних озброєнь та товарів, що можуть бути використані для їх створення. Слід також зазначити, що створення системи внутрішньо фірмового контролю є обов'язковим для підприємства, яке має намір отримати від Кабінету Міністрів України повно-

важення на право здійснення експорту, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю, або в разі, коли цей суб'єкт має намір отримати генеральний чи відкритий дозвіл або висновок. Важливо, щоб створена підприємством система внутрішнього фірмового експортного контролю була адекватною в сфері його комерційних інтересів, його економічними можливостями і ділової активності на міжнародних ринках. Під час створення системи внутрішнього фірмового експортного контролю і плануванні організаційних заходів, необхідних для її функціонування, важливим є врахування профілю діяльності і виробничої структури підприємства, наявності у підприємства філій і дочірніх компаній, потенційної можливості використання експортованої продукції для створення зброї масового знищення, засобів її доставки або для створення звичайних видів озброєнь та військової техніки, а також обсягів і географії експортних поставок підприємства та інші чинники [5].

За загальним правилом ключову роль під час переміщення товарів та транспортних засобів комерційного призначення відіграють органи доходів і зборів з одного боку та суб'єкти переміщення товарів з іншого. Однак, у випадку переміщення товарів військового призначення та подвійного використання справа значно складніша. Активну участь у правовідносинах щодо переміщення цих товарів беруть інші центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство оборони України та Міністерство економічного розвитку та торгівлі України [3]. Так, для отримання повноважень на право здійснення експорту, імпорту товарів військового призначення суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності повинен разом із мотивувальним листом до Державної служби експортного контролю України надіслати також висновки Міністерству економічного розвитку та торгівлі України, Міністерству оборони України в межах їх компетенції щодо можливості надання такому суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності повноважень. Уповноважена особа Міністерства оборони України в обов'язковому порядку повинна бути присутньою під час здійснення митного контролю зазначених товарів.

Дослідження специфіки процесу переміщення товарів військового призначення та подвійного використання потребує аналізу загальних принципів переміщення товарів та їх застосування до названих товарів. Для початку маємо відзначити, що МК України розкриває зміст не всіх принципів та взагалі не містить їх систематизації. Деякі з них прямо закріплені в МК України, інші – можливо виділити тільки аналізуючи митно-правові норми. Отже, до принципів переміщення товарів через митний кордон відносяться наступні:

– свобода переміщення товарів, транспортних засобів та інших предметів громадянами та суб'єктами ЗЕД за умови дотримання ними вимог МК України та інших законів. Винятком є товари заборонені для ввезення і вивезення з митної території України, а також ті, щодо яких законом України встановлено обмеження в галузі зовнішньоекономічної діяльності. Характеризуючи цей принцип відносно переміщення товарів військового призначення слід сказати, що між-

народна передача товарів може здійснюватися виключно суб'єктами здійснення міжнародних передач товарів або іноземними суб'єктами господарської діяльності за наявності у нього відповідного дозволу чи висновку Державної служби експортного контролю України [6]. Таким чином ми можемо говорити про ускладнений механізм митного оформлення та обмеження свободи переміщення даних товарів;

– контрольованість переміщення. Відповідно до ст. 318 МК України митному контролю підлягають усі товари і транспортні засоби комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України [3]. Митний контроль передбачає проведення органами доходів і зборів мінімуму митних процедур, необхідних для забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи. Реалізація митного контролю щодо товарів військового призначення та подвійного використання здійснюється відповідно до МК України, у формах, передбачених останнім. Особливістю є активна і безпосередня участь уповноважених представників Міністерства оборони України;

– здійснення переміщення у чітко визначених місцях. Переміщення окремих видів товарів через митний кордон України може здійснюватися через спеціально визначені пункти пропуску на митному кордоні України. Дане правило відноситься саме до досліджуваних нами товарів. Так, Постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження переліку пунктів пропуску через державний кордон, через які здійснюється переміщення товарів військового призначення та ядерних матеріалів» від 17 листопада 2010 р. № 1057 затверджується перелік пунктів пропуску через державний кордон, саме через які здійснюється переміщення товарів військового призначення та ядерних матеріалів [7];

– право вільного обрання та зміни митного режиму. Декларант самостійно визначає митний режим товарів та транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України, відповідно до мети їх переміщення та на підставі документів, що подаються органу доходів і зборів для здійснення митного контролю та митного оформлення. Чинний МК України закріплює 14 видів митних режимів. Однак, щодо товарів військового призначення та подвійного використання найбільш розповсюдженими є імпорт, експорт, транзит, тимчасове вивезення за межі митної території України та тимчасове ввезення на митну територію України;

– обов'язковість декларування товарів та транспортних засобів комерційного призначення. Декларування здійснюється шляхом з'явлення за встановленою формою точних відомостей про товари та транспортні засоби комерційного призначення, мету їхнього переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення таких товарів та транспортних засобів комерційного призначення. Особливістю застосування даного принципу до товарів військового призначення та подвійного використання є обов'язковість у наданні окрім названих відомостей ще «документа про гарантію», тобто між-

народного імпортного сертифіката, сертифіката підтвердження доставки та сертифіката кінцевого споживача. Ці документи виступають гарантами доставки товару до кінцевого споживача; застосування його виключно у цілях, зазначених в сертифікаті та неможливості передачі іншому суб'єкту.

Висновки і пропозиції. Вважаємо, що під переміщенням товарів військового призначення та подвійного використання через митний кордон України необхідно розуміти сукупність дій суб'єктів митних правовідносин з дотриманням митних правил щодо ввезення в Україну або вивезення з України товарів військового призначення та подвійного використання.

Виходячи з аналізу загальних принципів переміщення товарів через митний кордон Украї-

ни та їх застосування при переміщенні товарів військового призначення та подвійного використання, можна стверджувати про наявність певної специфіки, яка обумовлюється функціональними характеристиками досліджуваних товарів.

Встановлено, що з метою залучення громадськості у процесі здійснення державної політики, Державною експортною службою України створюється і реалізується механізм здійснення внутрішньо фірмового експортного контролю. Цей вид контролю створюється з метою захисту підприємств від можливих порушень чинного законодавства в галузі експортного контролю та пов'язаних з такими порушеннями адміністративних, кримінальних та економічних санкцій, які можуть бути застосовані до підприємства.

Список літератури:

1. Базилук І. О. Поняття переміщення товарів через митний кордон та його правове забезпечення / І. О. Базилук // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – С. 519.
2. Дьоміна С. Ю. До переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України / С. Ю. Дьоміна // Митна справа. – 2010. – № 2 (68). – С. 76.
3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України (офіційне видання). – 2012. – № 44–45, № 46–47, № 48. – Ст. 552.
4. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання: Закон України від 20 лютого 2003 № 549-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/549-15>
5. Про затвердження Інструкції про реєстрацію в Держекспортконтролі суб'єктів підприємницької діяльності України як суб'єктів здійснення міжнародних передач товарів: Наказ Державної Служби експортного контролю України від 27 квітня 2009 р. № 31. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0637-09>
6. Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 листопада 2003 р. № 1807 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1807-2003-%D0%BF>
7. Про затвердження переліку пунктів пропуску через державний кордон, через які здійснюється переміщення товарів військового призначення та ядерних матеріалів: Постанова Кабінету Міністрів від 17 листопада 2010 Р- № 1057. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/l057-2010-%D0%BF>

Коваль Н.А.

Национальный университет «Одесская юридическая академия»

СПЕЦИФИКА ПЕРЕМЕЩЕНИЯ ТОВАРОВ ВОЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ И ДВОЙНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧЕРЕЗ ТАМОЖЕННУЮ ГРАНИЦУ УКРАИНЫ

Аннотация

Статья посвящена исследованию вопроса относительно специфики перемещения товаров военного назначения и двойного использования через таможенную границу Украины. Сформулировано авторское понятие перемещения товаров военного назначения и двойного использования через таможенную границу Украины. Рассмотрено общие принципы перемещения товаров через таможенную границу Украины. Охарактеризовано применение этих принципов к товарам военного назначения и двойного использования.

Ключевые слова: государственный контроль, товары военного назначения и двойного использования, экспортный контроль, перемещение товаров военного назначения и двойного использования, принципы перемещения товаров через таможенную границу Украины.

Koval N.A.

National University «Odessa Law Academy»

THE FEATURES OF MOVEMENT OF THE MILITARY GOODS AND THE DUAL-USE GOODS ACROSS THE CUSTOMS BORDER OF UKRAINE

Summary

The present article provides the issues of transference the military goods and the dual-use goods cross custom border of Ukraine. The author formulated the concept of the transference the military goods and the dual-use goods cross custom border of Ukraine. The general principles of the movement of goods across the customs border of Ukraine are considered. The application of these principles to military goods and dual-use goods are characterized.

Keywords: national control, military and dual-use goods, export control, transfer the military goods and dual-use goods, principles of the movement of goods across the customs border of Ukraine.

UDC 342.415

SUBSIDIARITY AS THE PRINCIPLE: SOMETHING OLD OR SOMETHING NEW FOR UKRAINE?

Mishyna N.V.

National University «Odessa Academy of Law»

In Ukraine much emphasis is given to such a principle of constitutionalism and municipalism, as the principle of subsidiarity. One can notice that especially important role to this principle is given in the context of European integration. However, very often it is presented as a new idea, which came to Ukraine from the EU Member States, and that approach seems to be pretty controversial. The article analyzes one of the manifestations of the principle of subsidiarity, which Ukraine is familiar since the Soviet days – the bodies of self-organization of population. The author proves that the idea of subsidiarity for Ukraine is not new, but just almost neglected.

Keywords: local government, decentralization, municipal reform, the principle of subsidiarity as public authorities.

Scientific and practical problem. It should be noted that at present the Ukrainian legal literature shows the considerable interest in the principle of subsidiarity (from the Latin '*subsidiarius*' – *additional*). It is associated with a number of the successes Ukraine has made towards European integration. It is also very relevant nowadays in Ukraine, because the principle of subsidiarity is paired with the principle of unity of public authority.

But is subsidiarity something old or something new for Ukraine? Do we have any signs of subsidiarity? Will it be difficult to cultivate it in the Ukrainian municipal field? In this regard, the study of all aspects of the implementation of the principle of subsidiarity in Ukraine is appropriate and urgent issue of modern jurisprudence.

Overview of the relevant researches. Recent research and publications dedicated to issues of subsidiarity or to the bodies of self-organization of population belong to such an authors as P. Lubchenko, V. Tabolin, D. Krasikov, O. Orlovsky, O. Priyeshkina and others. Though some of these authors paid attention only to the bodies of self-organization of population, and the others – only to the principle of subsidiarity. So far only the author of this article shows the connection between the bodies of self-organization of population and the principle of subsidiarity. That is why that

research might be interesting to the specialists in the municipal law.

Article's thesis. In Ukraine much emphasis is given to such a principle of constitutionalism and municipalism, as the principle of subsidiarity. One can notice that especially important role to this principle is given in the context of European integration. However, very often it is presented as a new idea, which came to Ukraine from the EU Member States, and that approach seems to be pretty controversial. The article analyzes one of the manifestations of the principle of subsidiarity, which Ukraine is familiar since the Soviet days – the bodies of self-organization of population. The author proves that the idea of subsidiarity for Ukraine is not new, but just almost neglected.

The principle of subsidiarity is currently quite popular principle of the constitutionalism in Ukraine and in foreign countries, and at the supranational level (at the EU level). The reason can be in its versatility – this principle can be used for settlement of the relationships:

- between the supranational EU bodies and Member States,
- between state bodies and bodies of the subjects of federation,
- between state agencies and local governments, and so on.